

DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ
DUMLUPINAR UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

DPUJSS

Sayı / Number: 52
NİSAN / APRİL 2017

Sahibi / Owner
Prof. Dr. Remzi GÖREN
Dumlupınar Üniversitesi Rektörü

Editör / Editor
Prof. Dr. İsmail KÜÇÜKAKSOY

Editör Yardımcıları / Subeditors
Yrd. Doç. Dr. Özer ÖZÇELİK
Yrd. Doç. Dr. Metin BAŞ

Yayın Kurulu / Editorial Board
Prof. Dr. İsmail KÜÇÜKAKSOY / Dumlupınar Üniversitesi
Doç. Dr. Gülnur KEÇEK / Dumlupınar Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Özer ÖZÇELİK / Dumlupınar Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Murat YAMAN / Dumlupınar Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Metin BAŞ / Dumlupınar Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Hatice DAYAR / Dumlupınar Üniversitesi

Dergi Sekreteryası / Secretariat of Journal
Arş. Grv. Pınar ÖZER
Arş. Grv. Ayşegül YILDIZ

Kapak Tasarımı / Cover Design
Arş. Grv. Erkan ÖZKARAKAŞ / Hacettepe Üniversitesi

Dizgi / Typeset
Uzm. Betül AYHAN

Web Tasarım / Web Design
Alper YILMAZ

Kapak Fotoğrafı / Cover Photo
Hatice SARAY

Resmi Yazışmalar / Official Correspondence
Yasin ÖZDİL

Yazışma Adresi / Correspondence Address:
Sosyal Bilimler Dergisi
Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya-Türkiye
Tel: 0 274 265 20 31
sbd@dpu.edu.tr

ISSN
2587-005X

DANIŞMA KURULU / ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Akmatali ALIMBEKOV	Kyrgyz-Turkish Manas University
Prof. Dr. Ali KARTAL	Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Ann Marie Bissessar	University of the West Indies
Prof. Dr. Assem Abdel FATTAH	Minia University
Prof. Dr. Bilhan KARTAL	Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Dick NG'AMBI	University of Cape Town
Prof. Dr. Fadil HOCA	International Vizyon University
Prof. Dr. Gulnar NADIROVA	Al-Farabi Kazakh National University
Prof. Dr. H. Mustafa PAKSOY	Kilis 7 Aralık Üniversitesi
Prof. Dr. Hakan ÇETİNTAŞ	Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim ERDOĞAN	Muş Alparslan Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim TAŞ	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
Prof. Dr. Jose' R. Pires Manso	Universidade da Beira Interior
Prof. Dr. Metin Kamil ERCAN	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ömer Faruk GENÇKAYA	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Ramazan AKTAŞ TOBB	Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi
Prof. Dr. Ricardas BARTKEVICIUS	Vilnius Pedagogical University
Prof. Dr. Mehmet ERDEM	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet YÜCE	Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Musa MUSAI	International Vizyon University
Prof. Dr. Seval Kardeş SELİMOĞLU	Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Selehattin KARABINAR	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf DOĞAN	Cumhuriyet Üniversitesi
Prof. Dr. Zoran FILIPOVSKI	International Vizyon University
Doç. Dr. Ali ARI	Kırklareli Üniversitesi
Doç. Dr. Arzu ARIDEMİR	İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Ceenbek ALIMBAYEV	Kyrgyz-Turkish Manas University
Doç. Dr. Elena MIHAJLOVA	Ss. Cyril and Methodius University
Doç. Dr. Elmira ADİLBEKOVA	Akhmet Yassawi University
Doç. Dr. Fatih ÖZBAY	İstanbul Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. József KÁPOSZTA	Szent István University
Doç. Dr. Kalina SOTIROSKA	International Vizyon University
Doç. Dr. Nagy HENRIETTA	Szent István University
Doç. Dr. Nazım CAFERSOY	Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi
Doç. Dr. Yusuf GÜMÜŞ	Dokuz Eylül Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Anđela Jakšić STOJANOVIĆ	Mediterranean University
Yrd. Doç. Dr. Arzu AL	Marmara Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Oğuz BAKKALBAŞI	Marmara Üniversitesi

Her hakkı saklıdır. Sosyal Bilimler Dergisi Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim aylarında olmak üzere yılda dört kez yayınlanan, EBSCOhost, ULAKBİM / Sosyal Bilimler Veri Tabanında ve ASOS İndekste taranan uluslararası hakemli bir dergidir. Sosyal Bilimler Dergisi'nde yayınlanan makalelerdeki görüş ve düşünceler yazarların kendi kişisel görüşleri olup, hiçbir şekilde Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün veya Dumlupınar Üniversitesi'nin görüşlerini ifade etmez. Makaleler sadece referans verilerek kullanılabilir.

Kütahya'nın Kültürel Bir Değeri: EVLİYA ÇELEBİ*

Hayatı hakkındaki bilinenler “Seyahatname” isimli eserindeki bilgilere dayanmaktadır. Evliya Çelebi İstanbul’da Unkapanı’nda doğdu, 1682’de Mısır’dan dönerken yolda ya da İstanbul’da hayatını kaybettiği sanılmaktadır. Babası Derviş Mehmed Zilli, sarayda kuyumcubaşıydı. Evliya Çelebi’nin ailesi Kütahya’dan gelip İstanbul’un Unkapanı yöresine yerleşmişti. İlköğrenimini özel olarak gördükten sonra bir süre medresede okudu, babasından tezhip, hat ve nakış öğrendi. Musiki ile ilgilendi. Kuran’ı ezberleyerek “hafız” oldu. Enderuna alındı, dayısı Melek Ahmed Paşa’nın aracılığıyla Sultan IV. Murad’ın hizmetine girdi.

Evliya Çelebi’nin geziye karşı duyduğu ilgi, çocukken babasından, yakınlarından dinlediği öykülerden, söylencelerden ve masallardan kaynaklanmaktadır. “Seyahatname” adlı yapıtının giriş kısmında, geziye duyduğu ilgiyi anlatırken, bir gece düşünde Hz. Peygamber’i gördüğünü, ondan “şefaathat ya Resulallah” diyecek yerde şaşırıp “seyahat ya Resulallah” dediğini, bunun üzerine Hz. Peygamber’in ona, gönlünün uyarınca gezme, uzak ülkeleri, görme olanağı verdiğini yazar. Bu düş üzerine 1635’te, önce İstanbul’un bütün yörelerini dolaşmaya, gördüklerini, duyduklarını yazmaya başladı. 1640 dolaylarında Bursa, İzmit ve Trabzon yörelerini gezdi, 1645’te Kırım’a Bahadır Giray’ın yanına gitti. Yakınlık kurduğu kimi devlet büyükleriyle uzak yolculuklara çıktı, savaşlara, mektup götürüp getirme göreviyle, ulak olarak katıldı. 1645’te Yanya’nın alınmasıyla sonuçlanan savaşta, Yusuf Paşa’nın yanında görevli bulundu. 1646’da Erzurum Beylerbeyi Defterdarzade Mehmed Paşa’nın muhasibi oldu. Doğu illerini, Azerbaycan’ın, Gürcistan’ın kimi yörelerini gezdi. Bir ara Revan Hanı’nı mektup götürüp getirmekle görevlendirildi, bu nedenle Gümüşhane, Tortum yörelerini dolaştı. 1648’te İstanbul’a dönerek Mustafa Paşa ile Şam’a gitti, üç yıl o dolaylarda gezdi. 1651’den sonra Rumeli’yi dolaşmaya başladı ve bir süre Sofya’da bulundu. 1667-1670 arasında Avusturya, Arnavutluk, Teselya, Kandiye, Gümülcine, Selanik yörelerini gezdi. Kaynakların bildirdiğine göre, Evliya Çelebi’nin gezi süresi yaklaşık elli yılı kapsamaktadır.

Evliya Çelebi’nin gezilerinin oldukça geniş bir alanı kaplaması iki bakımdan önemlidir. Birincisi, Osmanlı İmparatorluğu’nun komşu ülkelerle olan ilişkilerini yansıtmaması, ikincisi, insan başarılarına ilgilendirir. Bu geziler yalnız gözlemlere dayalı aktarmaları, anlatıları içermeyip, araştırmacılar için önemli inceleme ve yorumlara da olanak sağlamaktadır. Seyahatname’nin içerdiği konular, belli bir çalışma alanını değil, insan düşüncesinin ürettiği bütün başarıları kapsamaktadır. Bu özellikleri nedeniyle Evliya Çelebi’nin yapıtı, değişik açılardan değerlendirilmektedir.

Üslup bakımından ele alındığında, Evliya Çelebi’nin, o dönemdeki Osmanlı toplumunda, özellikle Divan edebiyatında yaygın olan düzyazıya bağlı kalmadığı görülür. Düzyazı, Divan edebiyatında ayrı bir yaratı ürünü sayılır, şiir gibi ağızdan, ayaklı-uyaklı bir biçimde ortaya konurdu. Evliya Çelebi, eserlerinde bu geleneğe uymayarak, daha çok günlük konuşma diline yakın, kolay söylenip yazılan bir dil benimsedi. Bu dil akıcı, sürükleyici, yer yer eğlenceli ve alaycıdır.

Evliya Çelebi gezdiği yerlerde gördüklerini, duyduklarını yalnız aktarmakla kalmamış, onlara kendi öznel yorumlarını, düşüncelerini de katarak gezi yazısına yeni bir içerik kazandırmıştır. Anlatım bakımından gösterdiği bu başarı, uyguladığı yazma yönteminden kaynaklanır. Anlatım, belli bir zaman süresiyle sınırlanmaz, geçmişle gelecek, şimdiki zamanla geçmiş iç içedir. Bu

* Kaynak : Mücteba İlgüler (1995). Evliya Çelebi, Diyanet İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, s.529-533.

özellik, anlatılan öykülerden, söylencelerden dolayı yazarın zamanla istediği gibi oynaması sonucudur. Evliya Çelebi eserlerinde, belli bir süre içinde, özdeş zamanda geçen iki olayı, yerinde görmüş gibi anlatarak, böylece zaman kavramını ortadan kaldırmaktadır.

Seyahatname’de, yazarın gezdiği, gördüğü yerlerle ilgili izlenimler sergilenirken, başlı başına birer araştırma konusu olabilecek bilgiler, belgeler ortaya koyulmaktadır. Bunlar arasında öyküler, türküler, halk şiirleri, söylenceler, masal, mani, ağız ayrılıkları, halk oyunları, giyim-kuşam, düğün, dernek, eğlence, inançlar, karşılıklı insan ilişkileri, komşuluk bağlantıları, toplumsal davranışlar, sanat ve zanaat varlıkları önemli bir yer tutmaktadır.

Evliya Çelebi, insanlarla ilgili bilgiler yanında, yörenin evlerinden, cami, mescid, çeşme, han, saray, konak, hamam, kilise, manastır, kule, kale, sur, yol, havra gibi değişik yapılarından da söz etmektedir. Eserlerinde, bunların yapılış yıllarını, onarımlarını, yapanı, yaptıranı, onaranı anlatmaktadır. Yapının çevresinden, çevrenin havasından, suyundan söz etmek yoluyla, konuya bir canlılık getirerek çevreyle bütünlük kazandırmaktadır.

Seyahatname’nin bir özelliği de, değişik yöre insanların yaşama biçimlerine, davranışlarına, tarımla ilgili çalışmalarından, süs takılarına, çalgılarına dek ayrıntılarıyla geniş yer vermesidir. Yapıtın kimi bölümlerinde, gezilen yörenin yönetiminden, eski ailelerinden, ileri gelen ünlü kişilerinden, şairlerinden, oyuncularından, çeşitli kademelerdeki görevlilerinden ayrıntılı biçimde söz edilir.

Evliya Çelebi’nin yapıtı dil bakımından da önemlidir. Çelebi, gezdiği yerlerde geçen olayları, onlarla ilgili gözlemlerini aktarırken kullanılan sözcüklerden de örnekler vermektedir. Bu örnekler, dil araştırmalarında, sözcüklerin kullanım ve yayılma alanını saptama bakımından yararlı olmuştur. Kimi yabancı kökenli sözcüklerin söyleniş biçimi halk ağzına göredir. Bu da yöre ağzının oluşumunu anlamak bakımından önem taşımaktadır.

Evliya Çelebi’nin Seyahatname isimli eseri çok bilinen bir eser olmasına rağmen, eserin detaylı incelemelerinin yeterince yapılamadığı ve bu konudaki çalışmaların da yetersiz olduğu görülmektedir.

Haziran 2013’de Güney Kore’nin Gwangju kentinde toplanan UNESCO Uluslararası Danışma Komitesi yapmış olduğu değerlendirmeler sonunda, Topkapı Sarayı Müzesi ve Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi’nde yer alan Evliya Çelebi’nin “Seyahatname” isimli eserinin Dünya Belleği Listesi’ne kabulüne karar vermiştir.

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

- 1. Kamu ve Özel Bankalarda Uygulanan Liderlik Tarzlarının Kıyaslanması Üzerine Bir Araştırma**
A Research on Comparing Leadership Styles Applied in Public and Private Banking
Edip ÖRÜCÜ, Mehmet ÇOBAN
- 2. Otantik Değerlendirme Yaklaşımının Öğretmen Adaylarının Öğrenmeye ve Katılımcı Değerlendirmeye Yönelik İnançlarına Etkisinin İncelenmesi**
The Examination of Influence of Authentic Assessment Approach on Prospective Teachers' Beliefs Towards Learning and Participative Assessment
İsmail KİNAY, Birsen BAĞÇECİ
- 3. Önlisans Turizm Öğrencilerinin Mutfak Departmanında Kariyere Yönelik Tutumları: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği**
Undergraduate Tourism Students' Attitudes Toward Career in Cuisine Department: The Case of Suleyman Demirel University
Ömer Akgün TEKİN, Gamze ÇİDEM
- 4. Spor Kulübünün Marka Kişiliğinin Takımla Özdeşleşme Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma**
A Study for Determining the Impact of Sport Club's Brand Personality on Team Identification
Abdülbaki BARAN, Ercan TAŞKIN
- 5. Türkiye'de Dışlama Etkisi'nin İncelenmesi: 1983-2013 Dönemi İçin Bir Uygulama**
Investigation of Crowding Out Effect in Turkey: An Application for the Period 1983-2013
Fatih DEMİR
- 6. Sosyal Medya Kültürü**
Culture of Social Media
Güliz ULUÇ, Ayşegül YARCI
- 7. Kütahya Vilayet Gazetesi'ne Göre Kütahya Ticaret ve Sanayi Odası (1925-1944)**
According to the Kutahya Province Newspaper Kutahya Chamber of Commerce and Industry (1925-1944)
Ali GÖKDÜL, Ali SARIKOYUNCU
- 8. İşletmelerde Kurumsal Risk Yönetimi Kapsamında Riskin Erken Saptanması ve Yönetimi Komiteleri: Borsa İstanbul'da Nitel Bir Araştırma**
Early Identification of Risks and Risk Management Committees in the Context of Enterprise Risk Management in Businesses: A Qualitative Research in Istanbul Stock Exchange
Anıl GACAR

- 9. Willy Brandt’ın “Ostpolitik” inin Alman Dış Politikasına Mirası**
The Legacy of Willy Brandt’s “Ostpolitik” in German Foreign Policy
Buğra ÖZER, Cafer Tayyar KARADAĞ
- 10. Greedy Algoritması İle Dengeli Tamamlanmamış Deney Tasarım Bloklarının Oluşturulması ve (63,651,3,3,1) Tasarımı**
Generation of Balanced Incomplete Blocks Designs Via Greedy Algorithm and (63,651,3,3,1) Design
Namık Kemal ERDOĞAN
- 11. Kurumsal Faaliyet Raporlarının Grafik Tasarım Ürünü Olarak İncelenmesi: Aspen Sigorta Holding Örneği**
Research of Corporate Annual Reports as a Graphic Design Product: Sample of Aspen Insurance Holdings Limited
Hüseyin CİVELEK, Armağan GÖKÇEARSLAN
- 12. Francis Bacon’ın Putlar Kuramı Betimlemesinde Yeryüzü Sanatı ve Yoksul Sanatta Söylem Üretimi**
Artistic Expression for Land Art and Arte Povera in the Description of Francis Bacon’s Theory of Idol
Tuba GÜLTEKİN, Ezgi TOKDİL
- 13. Eskişehir’de Vatan Cephesi**
The Fatherland’s front in Eskişehir
Bilal TUNÇ